

**Міністерство освіти і науки України,
Мукачівський державний університет,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара**

Збірник тез доповідей

I Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції

16 квітня 2026 року

МУКАЧЕВО-2026

УДК 001.89:373.2.013:376.013(043.2)

НЗ4

Наукові пошуки молоді в галузі дошкільної та спеціальної освіти: збірник тез доповідей I Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції (16 квітня 2026 р., Мукачєво) / За заг. Ред. В.В. Іванової. Мукачєво: Вид-во МДУ, 2026. 153с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 3 від «22» квітня 2026 р.)**

Рецензент:

Зданевич Лариса Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти, психології і фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

У збірнику вміщено тези доповідей учасників I Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції, у яких висвітлено актуальні напрями розвитку дошкільної освіти в Україні та світі, розкрито сучасні підходи до організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти, проаналізовано психолого-педагогічні аспекти розвитку дітей раннього та дошкільного віку. Особливу увагу приділено впровадженню інноваційних технологій навчання і виховання, а також підготовці фахівців дошкільної та спеціальної освіти у закладах вищої освіти, визначенню основних викликів і перспектив їх професійного становлення.

Видання адресоване здобувачам вищої освіти, науковцям, педагогічним працівникам, а також усім, хто цікавиться питаннями розвитку дошкільної та спеціальної освіти.

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

Редакційна колегія:

Іванова Вікторія Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Атрощенко Тетяна Олександрівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Попович Оксана Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету, Мукачівський державний університет.

Чекан Оксана Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Кас'яненко Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

© Мукачівський державний університет, 2026

©Кафедра дошкільної та спеціальної освіти, 2026

<i>Довгань Наталія Василівна,</i> ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	121
<i>Науковий керівник: Кас'яненко Оксана Миколаївна</i> <i>Коваль Наталія Василівна,</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО- КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА ЯК ПЕРЕДУМОВА УСПІШНОЇ ІНКЛЮЗІЇ	126
<i>Науковий керівник: Кас'яненко Оксана Миколаївна</i> <i>Набокіна Любов Михайлівна,</i> ЗАСТОСУВАННЯ АРТТЕРАПЕВТИЧНИХ МЕТОДІВ У ПОДОЛАННІ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	130
<i>Науковий керівник: Поліщук Юлія Віталіївна</i> <i>Сабов Альбіна Робертівна,</i> ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ З ВИКОРИСТАННЯМ РЕСУРСІВ СУЧАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ	137
<i>Науковий керівник: Мовчан Катерина Миколаївна</i>	

НАПРЯМ 5

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	140
<i>Гимба Віолетта Василівна,</i> РОЗВИТОК SOFT SKILLS МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ РАННЬОГО ВІКУ	140
<i>Науковий керівник: Ющик Людмила Василівна</i> <i>Лінтур Людмила Іванівна,</i> ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	144
<i>Науковий керівник: Кучінка Тетяна Василівна</i> <i>Штен Тамара Андріївна,</i> НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО РОБОТИ З ПОРУШЕННЯМИ РОЗУМІННЯ ТЕКСТУ В ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	148
<i>Науковий керівник: Потюк Софія Василівна</i>	

organizaciyi-navchannya-osib-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-list-mon (дата звернення: 10.04.2026).

5. Чекан О. Цифровізація освіти дітей з особливими освітніми потребами в Україні. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2024. № 3 (148). С. 122–131. URL: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2024-3-18> (дата звернення: 11.04.2026).

*Коваль Наталія Василівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Науковий керівник: Кас'яненко Оксана Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА ЯК ПЕРЕДУМОВА УСПІШНОЇ ІНКЛЮЗІЇ

Формування соціально-комунікативних навичок у дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектра зумовлена сучасними тенденціями розвитку освіти та зростанням кількості дітей із особливими освітніми потребами. У контексті впровадження інклюзивної освіти особливої значущості набуває підготовка таких дітей до ефективної взаємодії з соціальним оточенням, оскільки саме рівень сформованості соціально-комунікативних умінь визначає їхню здатність до адаптації в освітньому середовищі. Порушення спільної уваги, обмеженість мовленнєвих і невербальних засобів комунікації ускладнюють процес встановлення контактів, участі у спільній діяльності та засвоєння соціальних норм. Це, своєю чергою, може призводити до соціальної ізоляції та труднощів у навчанні. Відтак, раннє та цілеспрямоване формування соціально-комунікативних навичок виступає необхідною умовою успішної інклюзії, що

визначає актуальність дослідження даної проблеми як у теоретичному, так і в практичному аспектах.

Проблеми мовленнєво-комунікативного розвитку дітей з РАС привертала увагу багатьох науковців: Т. Скрипник, С. Конопляста, Л. Каннер, , М. Шеремет, Д. Шульженко, К. Островська та ін. Одні з них вважають, що діти з РАС не стільки не хочуть, скільки не можуть спілкуватися. Інші ж мають думку, що діти не відчують потреби в спілкуванні і що у них з раннього віку недорозвинена внутрішня комунікативна мотивація.

Дослідження Т. Скрипник [3] засвідчують, що в дітей із аутистичними порушеннями вже на ранніх етапах розвитку спостерігається дефіцит як невербальних, так і мовленнєвих форм комунікації, з різним ступенем виразності: лепет не виділяється як лепет, а функції наслідування (звуків, дій, слів) не розвинені в повній мірі.

У контексті інклюзивної освіти формування соціально-комунікативних навичок у дітей з розладами аутистичного спектру набуває особливої значущості, оскільки саме вони забезпечують можливість повноцінного включення дитини в освітній процес. Інклюзивне середовище передбачає не лише фізичну присутність дитини в закладі дошкільної освіти, а й її активну участь у спільній діяльності, взаємодію з однолітками та педагогами, що безпосередньо залежить від рівня розвитку комунікативних умінь.

Спектр порушень комунікації та мовлення при аутизмі дуже широкий, проте, у всякому разі, чи користується особа з аутизмом мовленням чи ні, найбільш характерним є порушення його соціального аспекту. Значущим є також той факт, що прагматична складова мовлення найбільш порушена порівняно з семантикою чи синтаксисом [4].

Протягом останніх двох декад відбулося значне просування в розумінні соціально-комунікативних труднощів, наявних у дітей з РАС, що стали діагностичними критеріями розладу (Американська Асоціація Психіатрів, 1994). Численні зарубіжні дослідження ідентифікували ранні відхилення соціально-комунікативного розвитку у дітей з РАС, що розділилися в дві

категорії:

1) здатність до розподілу уваги, що проявляється у труднощах координувати увагу між людьми та об'єктами;

2) здатність використовувати символи, що стосується труднощів вивчення загальноприйнятих символічних значень та впливає на засвоєння й використання жестів, мовлення та ігрових дій [3].

Щодо використання символічних значень, то перед тим, як почати користуватися словами для комунікації, дитина опановує набір загальноприйнятих звуків і жестів для вираження власних намірів. Вони походять від таких функціональних дій, як от: намагання дотягнутися до чогось, схопити, відсторонитися та, пізніше, наслідування нової поведінки із загальноприйнятим значенням (жести привітання й прощання, демонстрації, вказування).

Діти з РАС мають значні труднощі у застосуванні жестів, що мають символічне значення, та не намагаються компенсувати брак вербального мовлення використанням інших модальностей, таких як жести. Натомість користуються найпростішими контактними жестами (тягти, штовхати, маніпулювати рукою дорослого) чи можуть вдаватися до неприйнятої проблемної поведінки (самопошкодження, агресія, спалахи роздратування), що задовольняє ті ж комунікативні потреби. Очевидно, що дитина, яка не має відхилень у розвитку, навчається використовувати жести для комунікації, спостерігаючи за тим, як їх вживають люди з її оточення, тоді як дитина з аутизмом методом спроб і помилок винаходить власні способи впливати на поведінку іншої особи [1].

Термін «РАС» охоплює цілу низку розладів розвитку, що характеризуються аутистичними симптомами. Згідно з усіма наявними класифікаціями, очевидно, що індивідуальні симптоми РАС охоплюють широкий спектр, в тому числі й ті, що діагностуються як аутизм.

Спектр аутизму включає дітей з різним рівнем інтелектуальних та мовних здібностей. Однак, незалежно від рівня розвитку мови та мислення,

найхарактернішою особливістю дітей з РАС є відсутність навичок соціальної взаємодії.

Для подолання зазначених труднощів у сучасній спеціальній освіті особливого значення набуває методика альтернативної та додаткової комунікації (АДК). Вона виступає не лише засобом компенсації відсутнього мовлення, а й важливим стимулом для його розвитку. Серед найбільш ефективних систем АДК у роботі з дошкільниками з РАС виокремлюють систему обміну картками PECS (Picture Exchange Communication System), яка навчає дитину ініціювати комунікацію з іншою людиною для задоволення власних потреб. Використання піктограм та графічних символів дозволяє дитині візуалізувати абстрактні поняття, знижує рівень тривожності через непередбачуваність ситуацій та сприяє розумінню соціальних сценаріїв. Окрім того, впровадження жестів як форми додаткової комунікації допомагає дітям з РАС краще концентрувати увагу на партнерові по спілкуванню та розвиває здатність до імітації, що є фундаментальною передумовою для успішної інклюзії в середовище однолітків [1, с. 34].

Ефективними засобами розвитку соціально-комунікативної сфери є використання візуальної підтримки (розклади, піктограми), альтернативної та додаткової комунікації (АДК), моделювання соціальних ситуацій, соціальні історії, а також ігрові та поведінкові методи. Важливим є створення передбачуваного, структурованого середовища, яке знижує рівень тривожності та сприяє активізації комунікативної діяльності дитини. Особливе значення має включення дітей з РАС у інклюзивне освітнє середовище. Взаємодія з однолітками створює природні умови для розвитку соціальних навичок, однак потребує супроводу з боку педагогів і фахівців.

Отже, формування соціально-комунікативних навичок у дітей дошкільного віку з РАС є складним, тривалим процесом, який потребує комплексного підходу. Саме рівень сформованості цих навичок визначає успішність адаптації дитини до інклюзивного освітнього середовища, її здатність до взаємодії та подальшого розвитку.

Література:

1. Кононова М. М., Єланська Д. В. Особливості формування комунікативних навичок у старших дошкільників з розладами аутистичного спектра: навчально-методичний посібник. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка. 2020. 75 с.
2. Програма розвитку дітей дошкільного віку зі спектром аутистичних порушень / наук. ред. та упоряд. Д. І. Шульженко. Київ: Міністерство освіти і науки України, 2013. 250 с.
3. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму : монографія. Київ : Фенікс, 2010. 320 с.
4. Tager-Flusberg H. Dissociations in form and function in the acquisition of language by autistic children. // *Constraints on language acquisition*. Psychology Press, 2014. P. 175-194.

*Набокiна Любов Михайлiвна,
здобувачка першого (бакалаврського) рiвня вищої освiти,
спецiальностi А6 спецiальна освiта
Науковий керiвник: Полiщук Юлiя Вiталiївна,
старший викладач,
Днiпровський нацiональний унiверситет iменi Олеси Гончара,
м. Днiпро*

ЗАСТОСУВАННЯ АРТТЕРАПЕВТИЧНИХ МЕТОДIВ У ПОДОЛАННI МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДIТЕЙ ДОШКIЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКIЛЬНОГО ВIКУ

Зростання кількості дітей із мовленнєвими порушеннями та складність їх корекції зумовлюють потребу у пошуку нових ефективних підходів. Актуальною проблемою залишається недостатність методик, які акцентують увагу на індивідуальні особливості дитини, пізнавальну активність, емоційний стан і специфіку сприйняття. У зв'язку з цим логопеди дедалі частіше використовують сучасні технології та розробляють нові корекційні програми. Одним із дієвих засобів у роботі з молодшими школярами є арттерапія.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>